

Referat fra møte i Kringkastingsrådet 07.10.04

Publisert: 23/11-2004 13:21

Møtet ble holdt i møterom 7/8 i Radiohuset på Marienlyst, og ble ledet av Kjellbjørg Lunde.

Dagsorden:

0900: Avspilling av program

0930: NRK og det amerikanske presidentvalget

Innledninger ved Anne Aasheim, Bjørn Hansen og Kari Werner Øfsti

1045: Språket i NRK

Innledning ved språkkonsulent Ruth Vatvedt Fjeld

Nynorsken i NRK

Innledning ved direktør for Norsk språkråd, Sylfest Lomheim

1215: Lunsj

1315: Programdrøfting, Kringkasterdirektøren informerer og Eventuelt

Til stede fra Rådet:

Hallgrim Berg, Thorbjørn Bratt, Asta Brimi, Bjørg Brusevold, Randi Karlstrøm, Hanne-Grete, Brommeland Larsen, Paul Leer-Salvesen, Long Litt Woon, Kjellaug Nakkim, Per Arne Olsen, Bård Vegar Solhjell, Solveig Torsvik og Henning Warloe.

Forfall:

Geir Mo – vara Per Arne Olsen stilte, Roy Jacobsen – vara Bjørg Brusevold stilte, Nancy Porsanger – vara Olaf Skogmo også forfall og Anne Kathrine Slungård – vara Henning Warloe stilte.

Til stede fra NRK:

Kringkasterdirektør Kari Werner Øfsti, nyhetsdirektør Anne Aasheim, programdirektør Mari Velsand, journalist Bjørn Hansen

Til stede fra sekretariatet:

Førstekonsulent Margareth Humlen, referent Vetle Daler

NRK og det amerikanske presidentvalget

– De siste årene er det skapt et bilde av NRK som tabloid og fokusert på andre ting enn utenriksnyheter. Dette er en myte, det er ikke tilfelle, sa Anne Aasheim i sin innledning. Hun hadde tatt for seg en tilfeldig måned på NRK, og analysen viste at 30 % av nyhetsstoffet i radio var utenriksstoff i mai. For fjernsyn var tallet over 40 %. – Vi legger vekt på utenriksnyheter fordi vi mener dette er godt stoff. Vi vet også at publikum ønsker dette stoffet. Jeg tror utenriksstoff vil få enda større plass framover, sa Aasheim, som mente at det forestående presidentvalget i USA er det viktigste noensinne. – Dette er svært godt stoff for oss. Derfor oppgraderer vi med flere medarbeidere i USA i perioden før, under og etter valget, sa hun.

– Det blir en meget omfattende dekning av dette valget både i radio og fjernsyn, fortsatte utenriksmedarbeider Bjørn Hansen, som redegjorde for en del av sendingene NRK satser på i forbindelse med valget. – Blant annet sender vi Urix direkte fra Washington 28. oktober, og vi sender et ekstra Urix 2. november. Natt til onsdag 3. november sender vi direkte fra klokka 03.00 når de første resultatene kommer, fortalte Hansen.

– Dette er et spesielt valg av tre grunner: USA er i krig under valget, noe som ikke har skjedd siden 1972. Dessuten er det uvanlig polarisert, og sist men ikke minst har 11. september forandret amerikanernes trygghetsfølelse mer enn vi europeere forstår, mente Hansen, som kunne love at NRK også vil sende de gjenstående duellene mellom kandidatene direkte. – Vår største journalistiske utfordring blir å komme bak valgkampens ytre fasade. Dessverre er det håpløst for oss å slippe til på vanlige valgmøter. Oppgaven blir defor heller å dekke det som skjer blant folk flest i by og bygd. Hva mener

amerikanerne selv? Vi må passe på å nyansere bildet og ikke bare formidle stereotypier. Vi tar også med oss de mer underholdende innslagene, men fokuserer på de seriøse delene av valgkampen, sa Bjørn Hansen.

– Dere har en forferdelig vanskelig oppgave, sa Thorbjørn Bratt i debatten som fulgte.
– Noe av det viktigste NRK kan gjøre, er å trekke trådene fra USA til vår virkelighet. Hva betyr valget for Norge? Hvordan fungerer amerikansk politikk i forhold til norsk politikk?

Hallgrim Berg takket også for innledningen, men mente at de demokratiske presidentkandidatene blir favorisert i norske og europeiske medier. – Jeg er glad for at NRK prøver å unngå den fella. Det er viktig at man framhever at USA er et konglomerat, det er ikke på noen måte svart/hvitt, sa Berg, som mente at vi i Norge tillater oss hva som helst når det gjelder å rakke ned på amerikansk politikk. – Jeg skjønner for øvrig ikke hvorfor dere trekker inn Ole Moen som såkalt ekspert hver gang det er snakk om amerikansk politikk. Han har liten greie på amerikansk utenrikspolitikk, mente Hallgrim Berg.

Long Litt Woon ønsket å fokusere på kjønnsdimensjonen. – I Norge kommer vi ikke utenom kjønn når vi snakker om politikk. Denne dimensjonen kunne det vært interessant å se mer av i denne dekningen, mente hun.

– Det er bra at NRK snakker med vanlige folk i bygd og by, men det er også viktig at NRK bruker gode kommentatorer. Noen som kan si noe om hvilke konsekvenser dette valget får for oss i Norge, sa Hanne-Grete Brommeland Larsen.

– Jeg hoppet i stolen da jeg hørte at dere har hatt 40 % utenriksstoff, sa Paul Leer-Salvesen. – Det er glitrende, men jeg håper ikke nyansene blir så store at dekningen blir tannløs. Jeg ser også poenget i Bergs advarsel mot å se på valget med Europa-briller. Men vi er nå engang en del av Europa, sa Leer-Salvesen. Bård Vegar Solhjell fulgte opp: – Det er ikke mulig å dekke en slik valgkamp tannløst. De er for flinke til å regissere valgkampen, sa Solhjell, som var imponert over NRK. – Dere var veldig til stede under primærvalgene. Jeg tror vi forstår at USA er nyansert, og forståelsen blant dem som jobber med dette er god. Men det er viktig å huske på at vi blir servert strømlinjeformede budskap fra valgkampmaskineriet, og her kan nok norske medier lære av de amerikanske, som er svært kritiske i sin dekning av partienes strategier.

– NRK har for mye fokus på presidentvalget i forhold til kongressvalget, og det blir litt for mye Washington, mente Per Arne Olsen, som mente at dekningen av valgkampen er for tabloid, og at dybden forsvinner litt. Olsen mente at NRKs reportasjer har mer europeisk slagside enn TV 2 sine. Solveig Torsvik var uenig. – NRK er etter min mening best på utenriksstoff, også på dekningen av valget, sa hun. Kjellbjørg Lunde tok opp kjønnsperspektiv-tråden: – Bush representerer på en måte den "myke" siden ved at han lover trygghet, sa Lunde, og fortsatte: – Profesjonaliseringen av politikere og aktører er imponerende. Dette er det viktig at NRK formidler, sa hun.

– Vi er bevisst på dette med konsekvensene for Norge, sa Bjørn Hansen. – Når Joar Hoel Larsen stanser Kerry og stiller ham spørsmål om atomforurensing i nordområdene, er det et godt eksempel på det. For øvrig er det viktig for oss å gi et balansert bilde av begge kandidater. Blant det vi har på planen framover, er Joar Hoel Larsen som lager en reportasje fra et privat valgmøte i et republikansk hjem, fortalte Hansen, som forsvarte bruken av Ole Moen som ekspertkommentator. – Moen er en av de mest fremragende jeg vet om når det gjelder kunnskap om det amerikanske samfunnet. Vi kommer dessuten også til å bruke Geir Lundestad som ekspertkommentator. Når det gjelder meningsmålingene, skal vi ha fokus på å presentere tendenser over tid og ikke legge for mye vekt på enkeltmålinger. Hansen var uenig i at det er for stort fokus på presidentvalget. – Det er personifisert, det er spennende, og jeg har aldri opplevd maken til interesse for dette i Norge, sa Bjørn Hansen.

Utfordringer og muligheter for språkrøkt i NRK

NRKs språkkonsulent Ruth Vatvedt Fjeld innledet om språkutviklingen i NRK.

Deretter overtok Sylfest Lomheim, med fokus på nynorsken i NRK. – Eg trur Ivar Aasen hadde vore nøgd. Det står bra til med nynorsken i NRK, sa Lomheim. – Hovudutfordringa i vårt språksamfunn er haldning. Det er mogleg å skilja mellom godt og dårleg språk. Lomheim tok også opp dialektspørsmålet. – Det er ikkje eit spørsmål om enten-eller, men både-og. I Dagsnytt, programannonsering og meldingsteneste skal ein bruke normaltalemål. Elles er det opp til programleiaren. Men kvalitet skal gjennomsyre språket, sa Lomheim, og han heldt fram slik: – Dess meir folk slår opp i ordboka, dess betre. Når ein brenn nynorskordboka, slik nokre Oslo-elevar gjorde nyleg, er

det ikkje vårt samfunn verdig. Ein brenn ikkje ordbøker, slo Sylfest Lomheim fast, og han sa at vår haldning til morsmålet ikkje er god nok.

Asta Brimi var enig med Lomheim. – Når journalister fra for eksempel Lom får seg jobb i NRK, kjenner jeg dem ikke igjen i det hele tatt. Det er litt synd. Og å brenne nynorskordlistene er en skam, sa hun. Long Litt Woon mente språkdebatten var særlig interessant for dem uten norsk som morsmål. – Her har vi et problem og en utfordring, sa hun. Hallgrim Berg mente at språket i NRK "flyter" – Vi luker ugress i hagen, og på samme måte må det som kommer ut av munnen dyrkes og odles. Blant det som har ergret meg kolossalt, er slurvingen i uttalen av navn på folk. Det må tas tak i, mente han.

– Ingen er uenig i at man skal tale klart og tydelig, men det er ikke alltid like lett å slå fast hva som er "riktig" og "galt", sa Ruth Vatvedt Fjeld. Lomheim fulgte opp: – Nei, men medarbeidarane må vite at det krevst omfattande språkkunnskap for å kunne jobbe i NRK, sa han.

– Tidligere la man ofte om til Oslo-dialekt når man kom til Oslo fra andre steder. Det gjelder ikke for vår generasjon. Nå for tida er det helt uproblematisk å snakke sin egen dialekt også i Oslo, mente Bård Vegar Solhjell. – Språket vil alltid forandre seg, men det er selvfølgelig viktig å ha noen normer og regler som gjør at vi forstår hverandre, sa han.

Paul Leer-Salvesen tok opp dialekt-tråden: – Det er klart at noen dialekter er vanskeligere enn andre, og dette kan gå utover kvalitets-begrepet. Jeg har inntrykk av at man enkelte ganger i NRK forutsetter referanser som ikke er der.

Björg Brusevold mente at språket betyr mer enn bare det å bli forstått. Språket er en svært viktig kulturbærer, sa hun. Thorbjørn Bratt mente det måtte være et dilemma for språkkonsulentene at "alt er lov". – Det gjør at kravene til kvalitet må settes enda høyere. Der svikter dere litt, særlig i sportsjournalistikken, som er i ferd med å bli særdeles klisjefyllt og banalt, mente Bratt.

– Jeg er fortsatt irritert over at Storm i Blåfjell måtte snakke østlandsk og ikke bruke sin dialekt, sa Randi Karlstrøm, som var opptatt av hvordan dialektene røktes i NRK. – Er dette noe man burde bruke mer ressurser på? spurte hun. Kjellbjørg Lunde fulgte opp: – Alle NRK-journalister skal være opptatt av språket. Her må det legges vekt på holdninger og kunnskap, mente hun.

– Vi er eit føregangslend på språkleg mangfald. Det gjer oss til betre kommunikatorar enn til dømes svenskar og danskar av di alt er lagt opp til at andre snakkar annleis. Vi blir sett opp til i Europa, sa Sylfest Lomheim. Ruth Vatvedt Fjeld var glad for den store språkinteressen i rådet. – Vi har klare regler for dialektbruk. Dialekter kan brukes i bl.a. lokalsendinger, men ikke i nyhetssendinger. Vi anbefaler at man modifiserer dialektene ved å ta bort de vanskeligste dialektordene. Når det gjelder sportsspråket, er jeg enig i at det er banalt. Kunsten må være å tenke før man snakker, sa Vatvedt Fjeld.

– Det er morsomt at rådet er så opptatt av dette. Vi gjør et aktivt språkarbeid i NRK, blant annet gjennom det nyopprettede nynorske mediesenteret, sa kringkasterdirektør Kari Werner Øfsti, som kunne opplyse at Ragnhild Sælthun Fjørtoft leder det interne språkarbeidet i NRK. Øfsti kunne også fortelle at NRK fortsatt får mange brev angående språk og at ordbøker skal være tilgjengelig i alle redaksjoner. – Når det gjelder sportsspråket, arbeider vi med dette. Vi må huske på at disse medarbeiderne snakker på direkten, stort sett uten manus, og det er en spesiell måte å jobbe på, sa Kari Werner Øfsti.

Programdrøfting

Klager på humorprogrammet "Et dukkehjem"

– Når et program er morsomt, godtar vi mer, sa Kjellbjørg Lunde, som ikke var videre begeistret for programmet. Paul Leer-Salvesen mente at Et dukkehjem er mindre provoserende enn mye som er godtatt i rådet tidligere. – Når det gjelder sketsjen med bruk av kjøtt, er det over hele den vestlige verden en diskusjon om mennesket burde være et vegetariansk vesen. Jeg oppfatter denne sketsjen som en kommentar til dette, sa han. Også Thorbjørn Bratt syntes innslagene var greie. – Dette er innenfor normene. Men programmet er usedvanlig dårlig og lite morsomt, mente han. Bård Vegar Solhjell var enig. – Dette er relativt uskyldig, men jeg kan skjønne at noen reagerer på innslaget med babymat. Jeg synes ikke programmet er morsomt. Har dere forresten målt kjønnsforskjeller når det gjelder programmets popularitet? spurte han.

– Jeg synes dette er morsomt. Fallhøyden var stor, men dette er overraskende bra, mente Henning Warloe. Asta Brimi var ikke enig i det. – Det er etisk uakseptabelt å bruke babyer på den måten. Programmet er et makkverk. Jeg håper det er ment for ungdom og ikke for voksne folk, sa hun. Hanne-Grete Brommeland Larsen fulgte opp:

– Jeg reagerte veldig på bruken av en baby. Dette er uetisk. Iderikdommen er enorm, men noen ganger trækkes det over grensen. Det kommer vel alltid til å skje i humorprogrammer. Det er mye bra humor, men litt for mange grove innslag, mente hun.
– Jeg tror de vil ha oss til å tenke over hva vi finner i kjøttbønnen, sa Paul Leer-Salvesen.

– Jeg synes også disse innslagene var litt usmakelige, men jeg ser at det kan fungere i en humorsammenheng. Så jeg mener at dette ikke gikk over grensen, sa Kjellbjørg Lunde. Underholdningsavdelingens Charlo Halvorsen var glad for at rådet ikke avgir noen kjennelse om hva som er god humor og ikke. – Ideen her er to jenter som nekter å bli voksne. Derfor babysketsjen – jentene har et så fjernt forhold til egne barn at dette er deres assosiasjon til "barnemat". Når det gjelder å leke med mat, synes vi det er morsomt – det er fullt av mat og ernæring i alle medier for tiden, og dette må vi kunne gjøre humor på, sa Charlo Halvorsen. Kari Werner Øfsti supplerte: – Dessuten er 22.30 på torsdager en flate som er godt innarbeidet når det gjelder å eksperimentere med ny humor.

– Hva er egentlig normen? Kannibalisme er vel ikke innenfor norsk lov? spurte Hallgrim Berg. – Det er bare gjennom disse diskusjonene at vi kan finne ut hvor grensene går. Det finnes ingen eksakt fasit på dette, sa Kjellbjørg Lunde.

– Hvordan reagerer målgruppen? spurte Solveig Torsvik. – Fører slike innslag til holdninger som fører helt galt avsted? Hvis det er tilfelle, bør vi selvsagt forfølge dette. Hvis det ikke er sånn, er det vel ikke noe problem, sa hun. Kjellbjørg Lunde oppsummerte debatten med at flertallet av rådet mente at disse innslagene var innenfor grensen.

Klage på trailer om gisseldramaet i Beslan, sendt før Barne-TV

– Her har vi lagt oss helt flate, sa Kari Werner Øfsti. Randi Karlstrøm lurte på om det var lettere å sende en slik trailer fordi det som ble skildret skjedde såpass langt unna. – Jeg tror dere ville tenkt dere bedre om hvis dette foregikk i England, sa hun. – Nei, det tror jeg ikke. Vi har hatt mange diskusjoner om dette, og vi mener vi kan stå inne for dekningen av denne saken, sa Øfsti.

Gjennomgang av brev til orientering

Brev om Wasabi på NRK P2:

– Dette er mitt favorittprogram, sa Bård Vegar Solhjell.

Brev om dekningen av Midt-Østen:

– Burde vi ikke tatt opp dette som eget tema, spurte Henning Warloe. Hallgrim Berg var enig. – Dette brevet aktualiserer en slik debatt. – Dette temaet har vi diskutert gjentatte ganger her i rådet, påpekte Kari Werner Øfsti.

Brev om Det svakeste ledd:

– Jeg synes dette programmet er fryktelig negativt med altfor stort fokus på mobbing av deltakerne, sa Hanne-Grete Brommeland Larsen. – Dette er gjort med humor, mente Bård Vegar Solhjell, mens Henning Warloe mente at konseptet ikke fungerer i det hele tatt. Det var Randi Karlstrøm enig i. – Folk jeg har snakket med synes også at dette er et tøvete konsept, sa hun. Også Paul Leer-Salvesen var kritisk til programmet. – Jeg synes NRK isteden burde flagge antimobbing. NRK bør være litt moralistisk, sa han.

– I England er programmet virkelig slemmt, mye slemmere enn her. Det virker som om Anne Grosvold har blitt presset inn i en rolle som egentlig ikke passer henne. Hun kommer ikke til sin rett, mente Kjellbjørg Lunde.

– Dette er et internasjonalt programformat med stor suksess. 711 000 seere en mandagskveld er bra, sa Kari Werner Øfsti, og fortsatte: – Deltakerne er grundig utvalgt, og de har sett en prøvesending på forhånd. Programmet sendes så sent som 21.30, og det er tydelig at dette er rollespill, sa Kari Werner Øfsti. Randi Karlstrøm avsluttet diskusjonen: – Høye seertall betyr vel ikke nødvendigvis at programmet er bra?

Kringkasterdirektøren orienterer

Kari Werner Øfsti oppsummerte sommerens programsatsinger. – Høst til påske er hovedsesongen for TV, og sommer er en dårlig TV-tid. Likevel satser vi på Sommeråpent hvert år. Dette er infotainment på sitt beste, og programmet hadde 400-500 000 seere hver kveld. Mht NRK/Radio så hadde Reiseradioen en kjempesommer med 744 000 lyttere i snitt hver dag. det er "all time high". Begge disse fortsetter neste år. Når det gjelder Reiseradioen, fikk vi litt kritikk for at vi har gjort programmet litt mer ungdommelig i stilen. Derfor er det artig å konstatere at det aldri har vært så mange lyttere. Vi vurderer for øvrig å sende enkelte sendinger fra distriktskontorene neste år.

– Dette stemmer bra med det jeg hører fra mine kjente, sa Thorbjørn Bratt.
– Reiseradioen har blitt et kjekkaseri-program med kule Oslo-programledere. Dere bør passe dere for å miste det rotekte norske her, sa han. Solveig Torsvik lurte på om dette har ført til at man når flere yngre lyttere. – Vi prøver hele tiden å rekruttere yngre lyttere til P1, og øker faktisk i gruppen 30-39, svarte Kari Werner Øfsti.

Hanne-Grete Brommeland Larsen ville vite om man har hatt lyttersvikt andre steder enn i Finnmark og Troms, noe Kari Werner Øfsti kunne avkrefte. – Vi har tapt noen lyttere der, men økt andre steder. For øvrig er det en politisk aksjon på gang der oppe. Vi satser nå bevisst på mer Finnmark-stoff, sa hun. – Hvorfor ikke tenke alternativt, og satse på 10-15 minutter lokale nyheter istedenfor 3 minutter? sa Randi Karlstrøm.

Bård Vegar Solhjell reagerte på dekningen av Strøm-saken, der en norsk kvinne ble drept i Irak. – Det har sett ut som en redningsaksjon for å få hentet hjem barna fra Irak. Men de hører faktisk til der og har sitt miljø i Irak. Jeg reagerte også på de ekstreme nærbildene av barna på TV 2. NRK sladdet dem, og det er bra, sa han. – Den saken kommer helt sikkert til å få et etterspill, svarte Kari Werner Øfsti.
– Etter sist valg etterlyste jeg at man burde begynne oppkjøringen til valget minst ett år før. Nå er det et år igjen til neste valg, så kanskje man burde begynne å tenke på dette allerede nå? spurte Randi Karlstrøm.

Henning Warloe ønsket å rose Kulturnytt på TV. – Dette er en bra satsing som jeg håper vil fortsette, sa han, og fortsatte: – Men jeg savner mer folkeopplysning på NRK. At dere viser noe man kan lære av, gjerne om samfunnsmessige forhold. TV 2 sender noe de kaller AS Norge, som er en glimrende serie. Seerne har krav på et tilbud som går litt i dybden, sa han. Paul Leer-Salvesen fulgte opp: – Jeg ønsker at NRK satser mer på forskningsjournalistikk. For eksempel kunne Mehmet-saken og sykdommen hans vært bedre omtalt. Kringkasterdirektøren påpekte at NRK1 sender norskpoduserte faktaprogrammer alle hverdager, og at Mehmet-saken var tatt opp i Schrødingers katt.

Kari Werner Øfsti orienterte om økningen av lisensen neste år. – Vi får 38 kroner ekstra neste år, noe som gjør at vi kan opprettholde dagens tilbud, men vi klarer ikke å få på plass den ønskede barnesatsingen, sa hun. Øfsti orienterte også om NRKs PFU-saker.

– Fra 2001 til 2003 hadde vi 11 saker årlig. Hittil i år har vi hatt 10 saker, hvorav 6 saker der vi har blitt felt. Det virker underlig i et år med intern fokus på presseetikk. En årsak kan være at færre saker har gått til retten og flere til PFU. Men først og fremst beror det på dårlig håndverk fra vår side. For å unngå dette, har vi bl.a. innført nye stor-redaktørmøter der alle med redaksjonelt ansvar i NRK er med. Vi har også skjerpet redaksjonelle rutiner i tvilstilfeller, og jeg er glad for at vi har satt i gang en intern prosess for å bli bedre på dette, sa Kari Werner Øfsti.

07.11.04

Vetle Daler